

Éra Lincolnova před padesáti léty

Před padesáti léty Lincoln dostal se ku své Valley Forge — skoro mohli bychom říci do své zahrady Gethsemanské. Čítal padesátýtyři roky věku a byl prezidentem něco méně než dva roky. Skoro po celý ten čas válka zúfala. Na západě štěstí celkem přálo zbraním Unie, avšak na východě, kde zápas musel být konečně rozhodnut, výsledek byl skoro opačný. Dvě nešťastné bitvy byly bojovány u Bull Run. McClellanova kampaň byla skoro nezdařena. Zmíněný generál sice poněkud napravil své chyby a vyhlídky pro Sever zjasnily se bitvou u Antietam, avšak jeho dlouhá nečinnost po oné bitvě donutila presidenta k ustanovení na jeho místa gen. Burnside-a.

Gen. Joseph Hooker.

Dne 13. prosince nešťastná bitva u Fredericksburgu byla bojována, a brzy potom president se ohlížel po novém generálovi. Ku konci ledna bylo zcela jasným, že Burnside-ova druhá kampaň byla nezdařena a on se vzdal velení armády Potomacké. O čtyřech mu-

žích bylo uvažováno na jeho místo. Bylo to nabídnuto Reynoldsovi, avšak též pravil, že nepřejeme vrchní velení za podmínek a omezení tehdy stávajících. Tudíž zůstali tři — Rosecrans, Hooker a Meade. Proti Rosecransovi se namítalo, že byl západním důstojníkem. Sekretář války Stanton zuřivě brojil proti Hookerovi a v této opposici byl podporován mnohými armádními důstojníky. President Lincoln sám měl své pochybnosti o Hookerovu temperamentu a jeho schopnosti pro neodvážlivé velení.

A ke všemu tehdy do toho zasáhla politika. Sekretář pokladny Chase kul plány na získání republikánské - presidentské nominace proti Lincolnovi v 1864. — Později se zjistilo, že Lincoln věděl o těchto instrikách, ale ve své dobrosrdečnosti velkomyslně je přehlížel. Zda-li věděl o nich hned z počátku, jest otázkou. Jistou věcí však jest, že přátelé Chaseovi navštívili Hookera a získali ujištění od něho, že v tom případě, kdyby ustanoven byl velitelem armády Potomacké a dobyl vítězství, neucházel by se o presidentsví. Stranníci Chase-ovi tudíž veškerého svého vlivu použili ve prospěch Hookera a též byl jmenován. Lincolnův dopis, jímž provázel ono ustanovení, jest tak charakteristickým, že podáváme jej zde v plném znění:

Generále: — Ustanovil jsem vás velitelem armády Potomacké. Ovšem že učinil jsem to z příčin, jež zdály se mně postačujícími, nicméně však myslím, že bude pro vás nejlépe, když zvíte, že přece jenom nejsem s vámi zrovna spokojen. Věřím, že jste statečný a důmyslný voják, což se mně ovšem líbí. Rovněž věřím, že nemícháte politiku se svojí profesí, což jest správné. Máte důvěru v sebe a za, což jest cenou, ba do jisté míry nepostradatelnou vlastností. Jste etičtější, což v jistých rozumných hranicích jest spíše na prospěch, než na škodu. Avšak myslím, že během té doby, co gen. Burnside velí armádě Potomacké, vsaz jste na poradu svoji vlastní etičtější a hatil mu jeho plány, jak jenom jste mohl, čímž dopustil jste se veliké hříšiny na vlastní a na velmi značnou škodu domácímu společenství. Já jsem slyšel, a to takovým způsobem, že

tomu věřím, o vašem nedávném výroku, že jak armáda, tak vláda potřebují diktátora. Ovšem že nebylo to k vůli tomu, nýbrž přes to, že světil jsem vám velení. Jenom ti generálové, kteří dosáhnou úspěchů, mohou si zahrát na diktátory. Co nyní od vás žádám, jest vojenský úspěch a já vezmu na sebe risiko onoho diktátorství. Vláda bude vás podporovati až do krajnosti své možnosti, což není o nic více aniž méně, než činila a bude činiti pro všechny velitele. Mám velké obavy, že duch, který pomohl jste rozšířiti v armádě kritizování vrchního velitele a nedůvěrování mu, nyní obrátí se proti vám. Já pomohu vám, co bude v mých silách zjednati nápravu. Ani vy ani Napoleon, kdyby znova žil, nemohl by mnoho svěsti s armádou, pokud takový duch v ní by převládal. A hlavně vystříhejte se ukvapenosti. Vystříhejte se ukvapenosti, ale s energií a ustavičnou bdělostí jděte ku předu a dejte nám vítězství. Váš upřímný

A. Lincoln.

Po porážce u Fredericksburgu udržovaly se tvrdošíjně pověsti o velkých změnách v armádě i v kabinetu. Dne 20. prosince pověst tato nabyla určité formy. Proslýchalo se, že Seward měl odejti a Greeley přijíti do kabinetu. Ačkoli to vyvráceno bylo následující den, řeči se udržovaly. Také se mluvilo, že Stanton i Chase se poděkují. Dále kolovaly pověsti, že Haleck zbaven bude velitelství jedné divise a McClellan že bude znova povolán v čelo vojska.

Události tehdy se vyvíjející nebyly zrovna potěšlivými pro washingtonskou vládu a její sužovanou hlavu. Dne 28. prosince konfederáti podnikli vpád až ku Alexandrii, Va., a přefezali všechny dráty mezi Washingtonem a armádou, což způsobilo veliké ztěžnění mezi obyvatelstvem sídelního města.

Nedostatek peněz byl také ei-

plán později byl proveden v téže formě. V jakých stísněných poměrech vláda byla, o tom svědčí zvláštní poselství presidentovo ze dne 19. ledna, v němž žádal o opatření \$100,000,000 na vyplacení zadržného platu armády.

Dokonce i prohlášení, kterým otroctví bylo formálně zrušeno, vydané na 1. ledna, vyvolalo nepokoj v jistých kruzích. Osvo-

řem označil proklamaci jako "nauku na roztrhání Unie" a "útok na ústavu."

Toto byly snad nejtemnější dny, co Lincoln kdy poznal. Zodpovědnost za celou válku spočívala na něm, a to bylo skoro více, než mohl snést. Byl si vědom toho, že jednal správně, když propustil McClellana a osvolobil otroky, nicméně však bylo na ně-

Ples při Lincolnově druhé inauguraci.

bození otroků bylo Lincolnovým největším činem, nicméně však odhodlal se k tomu po mnohém váhání. Obával se účinků, jaké to bude mít na hraniční státy a na Jihany v armádě Unie i mimo ni. Někjakou dobu se zdálo, že obavy jeho se vyplnily, neboť do-

ho vášnivě útočeno pro to i ono. Jeho nepřátelé měli aspoň stín podkladu pro svoji kritiku v té skutečnosti, že vojsko Unie nedobývalo vítězství, z čehož odvozovali, že ty dva činy Lincolnovy podryly ducha armády. Ve dvou měsících všechny tyto řeči měly

klid a mír. Zachmuřená politická obloha začala se vyjasňovati, když veliký válečný president zapřísáhnul byl podruhé do svého úřadu.

Čtvrtý březen, 1865, připadl na sobotu. Počasí po dva neb tři dny bylo nepříznivé. Washington nebyl tehdy vydlážděn jako jest dnes a v ulicích po silných deštích bylo plno bláta. Nicméně však lidé zrovna hrnuli se do sídelního města již na týden před velikým dnem a ve středu všechny hotely a noclehárny byly přeplněny a ti pozdější přichozí nuceni byli vyhledávati byty v Baltimore, kde hotely rovněž rychle se plnily.

Počasí v sobotu ráno bylo dosud hrozivé a trochu přelilo. Přes to Pennsylvania avenue byla vroubená zástupů lidí již od časného jitra a každé místočko na střeších domů i na stromech, jež skytalo vyhlídku na průvod, bylo zabráno.

Kongres zasedal celou noc za účelem vyřízení opožděného zákonodárství. V poledne, jak jest to zvykem v den nastolení, president mešká v kapitolu a podepisoval předlohy. Tudíž výbor pozůstávající ze senátorů, poslán byl pro p. Lincolnovu, ale následkem tlačenice nedostala se na své místo až po inauguračních obřadech.

V průvodu ubírajícím se po Pennsylvania avenue, president seděl v prvním kočáře se svým sekretářem. Za ním jel místopresident a nově zvolený místopresident, kabinet, senátoři a členové kongresu a jiní vysoce hodnostáři. Vzalo to hodinu, nežli průvod minul určité místo. Ve Washingtoně bylo plno vojenských důstojníků a vojáků.

Před tím než president přišel do síně senátní, místopresident Hamlin přijal přísahu od svého nástupce, Andrew Johnsona, jenž proslovil stručnou řeč. V té chvíli vysoká postava p. Lincolnova se objevila, a když se usadil, seřádně byl průvod vedoucí k prezidentskému tribunálu při východním sloupě. Kolem do kole shromážděn byl asi jeden z největších zástupů kdykoli viděný do té doby ve Washingtoně.

Druhá inaugurační řeč presidenta Lincolnova byla stručná, avšak propracovanost vynikala nad všechny ostatní, nevyjímaje ani jeho řeč na bojišti u Gettysburgu proslavenou. Hlas jeho nesl se do veliké dálky. Bylo ovšem hod-

Ples při Lincolnově druhé inauguraci

né potlesku a nikdo z přítomných neubráníl se hlubokému dojmu při posledním odstavci začínajícím památnými slovy, "Se zlobou vůči nikomu, s láskou pro všechny."

Přísaha odřikávaná byla předsedou nejvyššího soudu Chasem, a když vysoká postava presidenta sehnula se, aby polbil bibli, nesmírný dav vypukl v jásot a děla kolem kapitolu a po celém městě hřměla presidentský pozdrav.

Když dlouhý průvod se vrátil k Bílému Domu, kde byl přehlížen prezidentem, byla uspořádána recepe, na níž asi 15,000 osob se podílelo.

Vedle vojenského rázu inaugurace, každý povšiml si přítomnosti velkého počtu černochů, tentokrát jako vojáků neb občanů, na místě otroků, zboží, čímž až do nedávna byli.

Inaugurační ples nebyl konán až 6. března. Jako obyčejně, odělán byl v pensijní budově. — New York Tribune ze dne 7. března píše o této afféře:

"Inaugurační ples v pensijní budově byl velkým úspěchem. Již brzy z večera plesová síň začala se plniti a před 10. hodinou mnozí odecházeli z budovy, kde bylo všude lidí k umačkání.

"Sál jest krásně vyzdoben národními vlajkami. Stoly v křídle při Deváté ulici jsou prostřeny bohatě a vkusně. Kapely plní nesmírnou hudbou povznášející hudbou, a všecko jde vesele jako svatební zvon.

"Brzy po 10. hodině president Lincoln a lady (choť jeho), provázeni senátorem Sumnerem a předsedou sněmovny Colfaxem, vešli do plesové síně, a když připojili se k nim mnohé vynikající osobnosti, procházeli se po sále. Výbor všecko připravil a vypracoval s takovou pozorností, že docílil dokonalé harmonie v každé části programu. Ačkoli skoro 4,000 osob bylo přítomno, nebylo nejmenšího zmatku v sále aniž na chodbách.

"President, místopresident, kabinet, generálové Haleck a Banks, admirál Farragut a velké množství civilních předních a vojenských důstojníků budili pochopitelně nejživější pozornost."

Obrázek, provázející tento článek, fotografován byl z dřevorytiny vyhotovené krátce po plesu. V předu stojí president Lincoln, zdraví nějakou dámu, a po jeho boku jest místopresident Andrew Johnson, který za krátko krutou hrou osudu měl se státi prezidentem. Na pravo jsou gen. Grant, sekretář Stanton, admirál Farragut, gen. Banks, gen. Butler a jiné vynikající osobnosti. Na levo stojí generálové McDowell, Haleck a Burnside. Zrovna před nimi a bezprostředně za prezidentem jest p. Lincolnová.

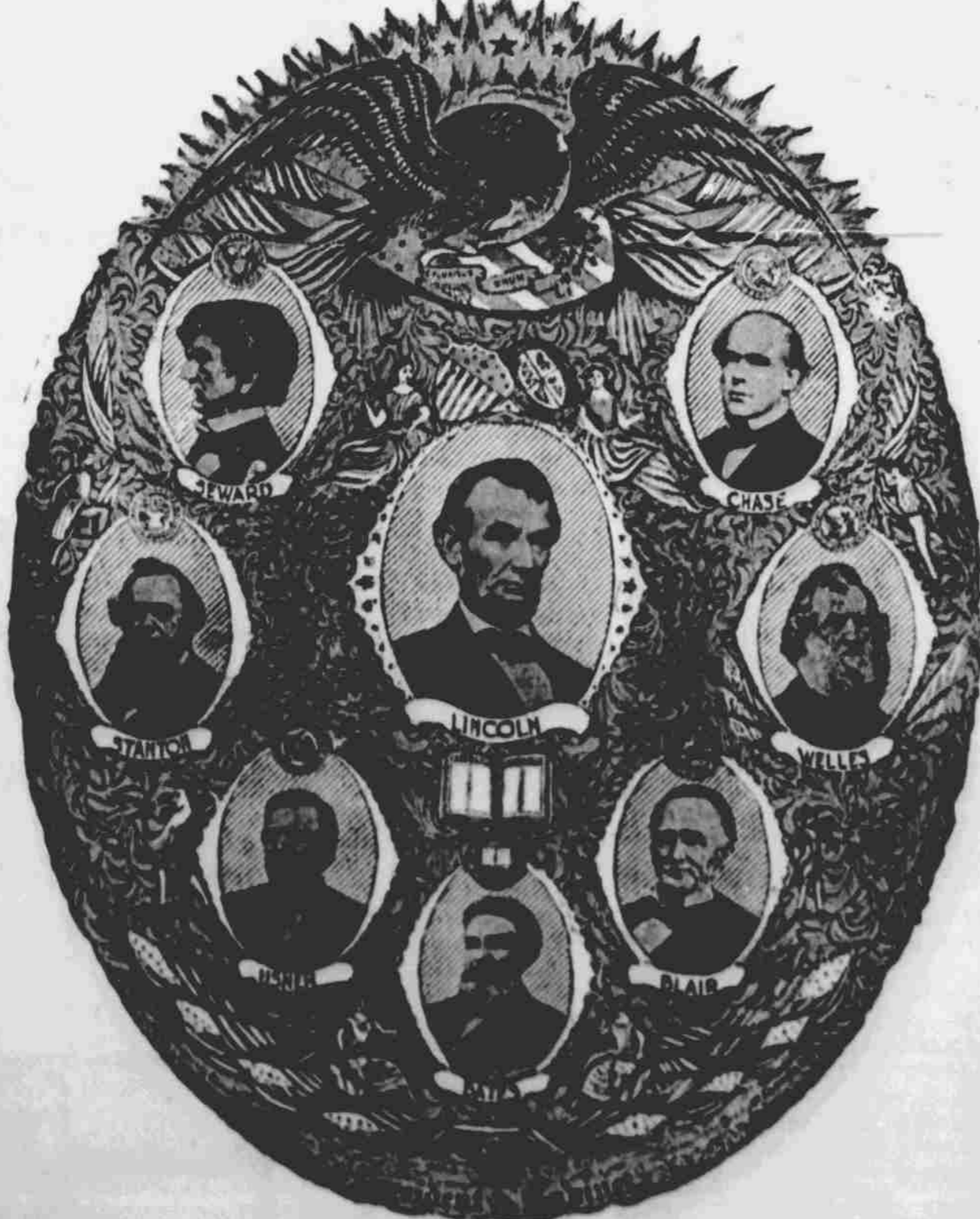
Zdá se však býti aspoň jedna historická nesprávnost v tomto obrázku, ježto nikde není nijakých záznamů, že by se byl gen. Grant plesu účastnil a muž tak vynikajícího jistě bylo by bývalo povšimnuto. Přes to však dřevorytina jest velmi cennou, neboť podává kroje a atmosféru té periody, i když nie jiného.

U Lincolnova smrtelného lože.

Prvním mužem, přerušivším ticho v komnatě smrti, když Abra-

ham Lincoln vydechl svoji životnou duši, byl sekretář války Stanton, jenž, hledě upřeně na smrtelné lože taky prvního amerického presidenta — mučedníka, pravil: "Nyní náleží věkům."

Lincolnův kabinet v r 1863.

tolejným. Vláda potřebovala více než \$1,000,000,000 a podávkem ledna sněmovní výbor na cestu a prostředky navrhl vydání za \$500,000,000 dluhopisů, za \$300,000,000 pokladničních not a za \$200,000,000 peněz majitelů pouz se zárukou hodnoty, tj. známych jako "greenbacků." Tento

brovoiniků méně se přihlašovalo a reptání se otyvalo v samotné armádě. Ověna toho, co se mluvilo, byla slyšena v kongresu. — Dne 9. ledna senátor Saulsbury odsuzoval proklamaci v plném zasedání senátu a 21. ledna senátor Harding z Kentucky následoval po něm vášnivým útokem, v kte-

byti z většiny dílu umlčeny dvěma památnými úspěchy Unie, které konečně obrátily štěstí války ve prospěch Severu, avšak v ten čas ubohý Lincoln nevěděl ničeho o Vicksburgu a Gettysburgu a musel projíti svoji Valley Forge a málo bylo paprsků, jež by zjasnily temno.